

A háború utáni nagy magyar szegénység megakadályozta a Magyar Nemzeti Múzeum világszerte elismert értékű gyűjteményeinek további nagyarányú fejlesztését és gyarapítását. Múzeumunk tudós vezetői azonban a legmostohább viszonyok közepette is megtalálják a módját, hogy új meg új értékekkel gazdagítsák a múzeumkörüti remek palota kincsekkel zsúfolt termeit.

A nagyközönség, amely ezer meg ezer érdekességben gyönyörködik a Múzeumban, alig sejti, mily emberfeletti fáradozással sikerült megszerezni azt az anyagot, amely a termékben eléje tárul. Amíg más országokban fejedelmek bőkezűsége, gazdag főurak áldozatkészsége töltötte meg a múzeumokat, addig Magyarország senkitől sem örökölt ilyen kincseskamrát. Nemzeti királyaink drágaságaiból semmi sem szállott népünkre. Az Árpádok megmaradt kincsei, Zsigmond király, majd Mátyás király Európaszerte híres gyűjteményei mind Bécsbe kerültek, amelynek nagyszerű műgyűjteményeinek így akaratlanul is a magyarság vetette meg az alapját. Bécs évszázadokon át magába szívta a magyar kastélyok, várak, úri kúriák kincseit s száz éven át még a magyar földből kikerült leletek is a császárvárosba jutottak, sőt a megváltási ára-

kat is a magyar kincstár fizette ki értékük.

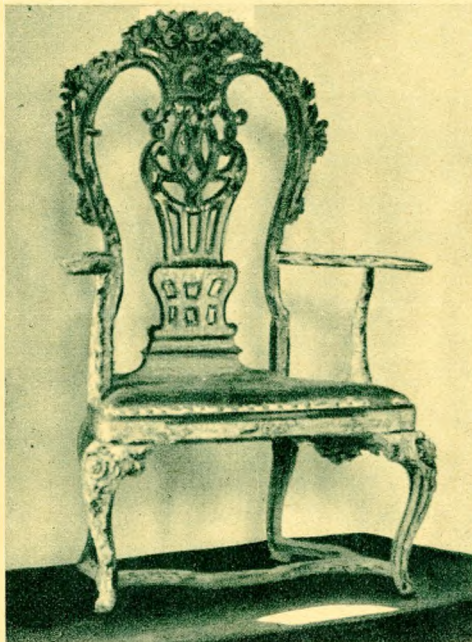
A Nemzeti Múzeum igazgatója méltán jelenthette ki, hogy «ha ehhez hozzávesszük azt a pusztulást, amit az ország véget nem érő háborúkban a tatár, török és német hadaktól szenvedett, csodálnunk kell, hogy még maradtak a multnak figyelemre méltó emlékei akkor, amikor Széchenyi Ferenc gróf áldozatkészségéből létrejött a Magyar Nemzeti Múzeum. A Magyar Nemzeti Múzeum egy elnyomott, tudatosan elszegényített, javaiból kiforgatott, fennmaradásáért százados harcokban vérző nemzet soha el nem apadó belső erejének megnyilvánulásaként önmaga, úgyszólván a semmiből teremtelte meg s ezért tekinthet arra minden magyar ember önérettel és jogos büszkeséggel».

Büszkeségünkkel azonban nem csupán nemzeti önérettünk fűtheti, jogot ad arra múzeumunk páratlan értékű gyűjteménye is. Nem szabad elhallgatni, hogy a Nemzeti Múzeum tulajdonában lévő anyagnak csak egy része van kiállítva, igen értékes kincseket nem láthat a közönség, mert azok a helyiségek elégtelen volta miatt raktárakban, ládákbá zsúfoltan várják azt az időt, amikor lesz elég hely, hogy a Múzeum minden anyagát a nyilvánosság elé tárhassa.

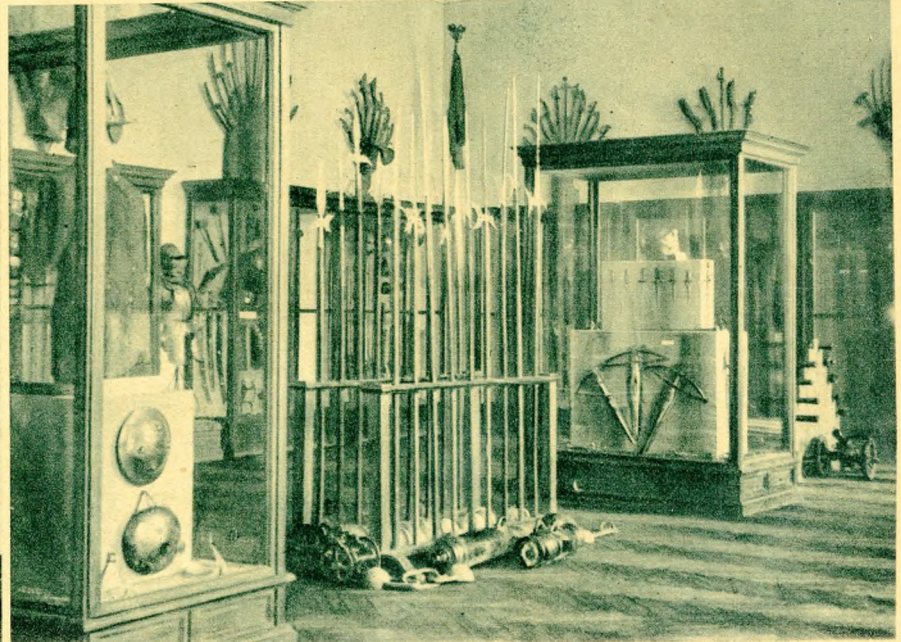
Az egyre súlyosabbá váló helyszűke sok szép elgondolást, tervet megölt. Különösen a Történelmi Osztály és a Régészeti Osztály hatalmas anyaga sínyli meg a kiállítási termek elégtelenségét. A Múzeum igazgatósága úgy segít ezen a bajon, hogy időnkint érdekes csoportosításban mutatja be egy-egy kor művelődéstörténelmi képét, nemrégiben pedig az ujonnan szerzett anyagot tárta a közönség elé a kupolateremben és a díszteremben.

Bemutatta a Pozsonyban lerombolt remek Mária Terézia-szobor néhány töredékét s az állatvilág híveinek nagy örömeire kiállította azt a fehér orrszarvút is, amelyet nagybányái Horthy Jenő ejtett el a középafrikai Ugandában. A fehér orrszarvú a legritkább állatok közé tartozik s még hazájában is nagy feltűnést kelt, ha felfedeznek egyet. Horthy Jenő vadászszerencséje érthetően nagy irigykedést keltett a legsötétebb világrész rengetejeiben cserkésző vadászok körében. A Nemzeti Múzeum állattárának egyik büszkesége, ritka kincse ez a fehér orrszarvú, amelyet Horthy Jenő a nemzet tulajdonát képező gyűjteménynek ajándékozott.

Új rendezésben került bemutatásra a múzeum őslénytára is a harmadik emeleten. A csontvázakban is félelmetesen ható őskori medvék — amelyek-

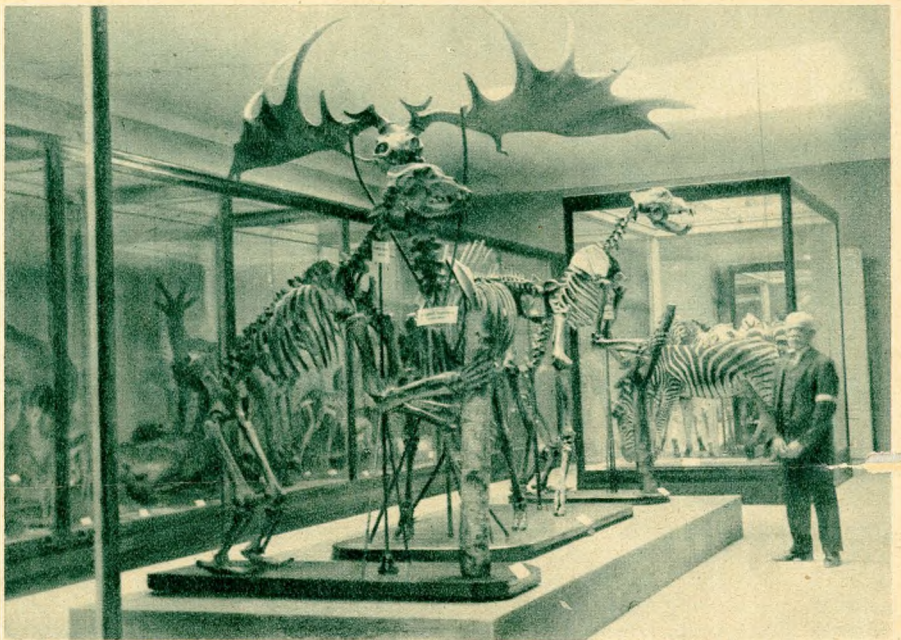
Rákóczi fejedelem trónszéke, melyet Rodoszban saját maga faragott és használta is

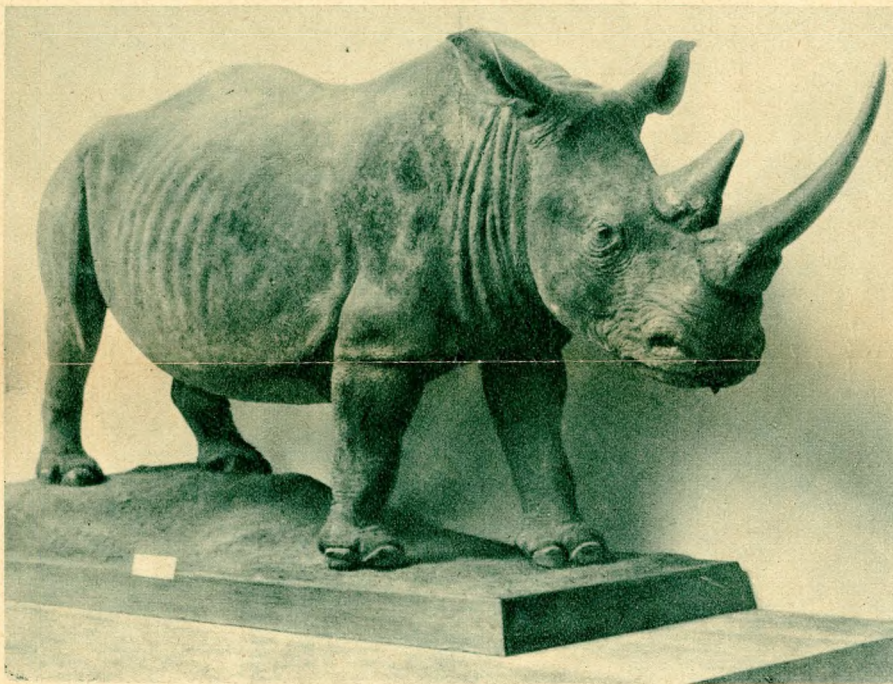
XVI—XVII. századbéli török és magyar fegyverek és harci eszközök

nek kedvenc tartózkodási helyeik voltak a felsőmagyarországi barlangok, — és a bámulatosan szép agancsú őskori szarvas mindenki által megcsodált látványosságai az állattárnak.

A Magyar Nemzeti Múzeum igazi hivatása azonban a nemzeti mult emlékeinek összegyűjtése, annál is inkább, mint hiszen ez úgyszólván egyetlen központi, nemzeti régiséggyűjteménye Magyarországnak. Sajnos, abban az időben, amikor Magyarországon a műgyűjtés aranykora volt, amikor közép- és újkori régiségeink tömegeit jóformán ingyen lehetett volna összehordani, mint a sok templomrenoválás, átépítés révén rengeteg templomi műkincs jutott lomtárba, különösen a Felvidéken — a Nemzeti Múzeum rajta kívül álló okokból nem kapcsolódhatott be a nemzeti emlékek rendszeres gyűjtéséhez, amikor pedig megkezdte a gyűjtést, akkor már elmúltak a könnyű gyűjtés lehetőségei. Nagy akadály volt a múzeum állandó szegénysége is, mert

Két darab őskori medve és egy őskori szarvas csontváza.

Fehér orrszarvú, melyet nagybányai Horthy Jenő Ugandában lőtt.

nem is gondolhatott arra, hogy nagy összegeket áldozzon az értékesebb régiségek megvásárlására. De még ilyen nehézségek között is tudott szerezni olyan, magyar szempontból megbecsülhetetlen értékű kincseket, mint amilyen az a remekművű karosszék is, amelyet maga II. Rákóczi Ferenc faragott rodostói magányában, amikor hűséges Mikesével együtt hallgatta a tenger mormolását. Az új anyag között látjuk Mohácsnál vesztett szerencsétlen királyunknak, II. Lajosnak és feleségének Mária királynénak esküvői öltönyt és a Mátyás király billikomának nevezett ezüsttálcát, amelyet az Erdődy grófok ajándékoztak a múzeumnak. Az újonnan szerzett anyag között az Arpád-kortól kezdve a XIX századig minden korból találunk tárgyakat: román stílusú kőfaragványokat, görög

szárnyasoltárokat, bútorokat, különféle berendezési tárgyakat, oltárterítőket, varrottasokat, ruhaneműeket, cserép- és üvegtárgyakat, hangszereket, edényeket, ötvöztárgyakat, műszereket, szerszámokat, mindezeket a legnagyobb különféleségben, aki pedig szeret borzongani, annak kedvtelését is kielégíthetik a XVIII. század igazságszolgáltatási emlékei: az ujjszorító szegéysíp, a retentő hóhérpallosok és súlyos vasbilincsek. Rendkívül érdekes gyűjtemény mutatja be a különböző évszázadokban használatos evőeszközöket, aki pedig déd- és ükanyáink divatjára vagy ékszereire kíváncsi, azt is megismerheti.

Érdekes emlékei vannak az egykor oly nagyjelentőségű céheknek, a könyvbarátok pedig kétszázéves művészi könyvkötésekben gyönyörködhetnek. Az új anyag egyik legérdekesebb

része a fegyvergyűjtemény. A török-magyar harcok, a végeken vívott csetepaték félelmetes, gyilkos eszközei gazdag különféleségben sorakoznak a falakon, a hatalmas üvegszekrényekben és állványokon. Komorságot lehelő páncélingek, vassasok és mellvérték mellett a vérontó szerszámok szárai regélnek hangtalanul a vérvivatáros nehéz magyar multról. Nyilak, lándzsák, alabárdok, török, buzogányok, fokosok, kardok és szablyák, pisztolyok és puskák merengenek a rég eliramlott századokról, ezek a fegyverek még hallották a huj-hujt, a Jézus segíts-et és az Allah!-t, ott lógtak a tatárral, törökkel, labanccal viaskodó magyar vitézek oldalán, — bennük van az egész magyar história, az a véres ezredév, amely Verecke óta elviharzott az ország fölött.

Szegénységünkben, kifosztottságunkban is büszké lehetünk a Magyar Nemzeti Múzeum kincseire. Ezt a gyűjteményt valóban a nemzet hordta össze, hogy bizonyítsa és a világ előtt hirdesse: megbecsüli a multat, küzd a jelenben és megingathatatlanul hisz a jövőben.

Ajándék

Ami tenéked adhatok,

oly kevés, mint a semmi

Szeretnék hadvezér, király,

szeretnék Krözus lenni

Országokat hódítanék

számodra tűzzel-bassd!

Most csak a szívem adhatom,

de mit csinálnál azzal?

Majthényi György